

HAKA Mattila Mervi(YM)

09.03.2021

Viite

Asia

Ympäristöministereiden epävirallinen videokokous 18.3.2021

Suomea kokouksessa edustaa ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen.

Ministerit käyvät näkemysten vaihdon komission 24.2.2021 julkaisemasta **strategiasta ilmastonmuutokseen sopeutumisesta**. Strategia on osa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa, joka tähtää ilmastoneutraaliin talouteen ja kestäväan kasvuun EU:ssa. Suomi suhtautuu myönteisesti komission tiedonantoon EU:n sopeutumisstrategiasta. On olennaisen tärkeää toteuttaa jatkuvia ja entistä kunnianhimoisempia toimia ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi, muun muassa lisäämällä ilmastokestävyyttä, kehittämällä häiriönsietokykyä sekä lisäämällä ennaltaehkäisyä ja varautumista. Strategian sisältöön otetaan tarkempaa kantaa valmisteltavan E-kirjeen yhteydessä.

Akkuasetuksesta käydään periaatekeskustelu puheenjohtajan kysymysten pohjalta. Suomi pitää asetusehdotusta yleisesti ottaen hyvänä ja kannatettavana. Ehdotus on kokonaisuus, jolla edistetään kunnianhimoisesti kestäväa eurooppalaista akkuteollisuutta ja turvataan samalla ympäristön- ja terveydensuojelun korkea taso. Korkean ympäristönsuojelun tason harmonisoidun sääntelyn katsotaan edistävän myös suomalaisen akkuteollisuuden kilpailuasemaa EU:ssa.

Lisäksi ministerit käyvät näkemysten vaihdon **eurooppalaisesta ohjausjaksosta** ja elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF-väline) yhteydestä. Suomi pitää tärkeänä RRF-välineen ja eurooppalaisen ohjausjakson välistä yhteyttä. Suomi pitää tärkeänä, että RRF-väline toimeenpanee ilmastopainotukset Eurooppa-neuvoston 17.–21.7.2020 päätelmistä, ja että vähintään 50% RRF-asetuksen rahoituksesta suunnattaisiin ilmastotoimiin. Vältetään merkittävää vahinkoa (*do no significant harm*) –periaate on tärkeä.

Asialista:

- 1) EU:n strategia ilmastonmuutokseen sopeutumisesta s. 3
näkemyksen vaihto
- 2) Eurooppalainen ohjausjakso: s. 10
 - Elpymis- ja palautumisvälineen (RRF) rooli vihreässä siirtymässä
 - Ohjausjakson tulevaisuus RRF-välineen yhteydessä ottaen huomioon vihreä siirtymä*näkemyksen vaihto*
- 3) Akkuasetus s. 13
periaatekeskustelu
- 4) Muut asiat
 - a) Kahdeksas ympäristötoimintaohjelma
 - b) Euroopan ilmastolaki
Puheenjohtajavaltion tilannekatsaus
 - c) Strategia kemikaalien kestävästä käytöstä
Puheenjohtajavaltion tiedotusasia
 - d) Raportit viime aikaisista kansainvälisistä kokouksista
YK:n ympäristökokous (UNEA-5) (Nairobi, 22 - 23 helmikuu 2021)
Puheenjohtajavaltion ja komission tiedotusasia

Maa- ja metsätalousministeriö

PERUSMUISTIO

MMM2021-00130

LVO

Mäkinen Kirsi(MMM)

09.03.2021
JULKINEN

Asia

Komission tiedonanto ilmastonmuutokseen sopeutumisstrategiasta 24.2.2021

Kokous

Ympäristöministeriöiden epävirallinen videokokous 18.03.2021

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi tiedonannon ”Ilmastokestävä Eurooppa – uusi EU:n strategia ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi” 24.2.2021 (COM(2021) 82 final). Sopeutumisstrategia on osa komission Euroopan vihreän kehityksen ohjelman (European Green Deal) (COM(2019)) 640 final aloitteita ja sen tavoitteena on vahvistaa ilmastonmuutoksen vaikutuksiin varautumista ja sopeutumista osana ilmastokestävän, hiilineutraalin Euroopan rakentamista vuoteen 2050.

Strategiaa käsitellään ympäristöministeriöiden epävirallisessa videokokouksessa 18.3.2021 puheenjohtajavaltion kysymysten pohjalta. Lisäksi ympäristöministeriöiden on tarkoitus käsitellä strategiaa epävirallisessa kokouksessaan 23.4.2021. Ennakkotietojen mukaan Portugali pyrkii valmistelevaan strategiasta neuvoston päätelmät puheenjohtajakautensa aikana.

Tiedonannosta on valmisteilla E-kirje, jonka yhteydessä strategian sisältöön otetaan tarkemmin kantaa. Suomen kannat tässä perusmuistiossa pohjautuvat Euroopan vihreän kehityksen ohjelman E-kirjeeseen (E 61/2020 vp) sekä eurooppalaisen ilmastolain U-kirjelmään (U 11/2020 vp).

Suomen kanta

Ilmastonmuutokseen sopeutumisstrategia on osa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa, joka tähtää ilmastoneutraaliin talouteen ja kestäväan kasvuun EU:ssa. Suomi suhtautuu myönteisesti komission tiedonantoon EU:n sopeutumisstrategiasta.

Kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistoimista huolimatta ilmastonmuutos vaikuttaa sekä nyt että jatkossakin EU:n ympäristöön, kansalaisiin ja talouteen. On olennaisen tärkeää toteuttaa jatkuvia ja entistä kunnianhimoisempia toimia ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi, muun muassa lisäämällä ilmastokestävyyttä, kehittämällä häiriönsietokykyä sekä lisäämällä ennaltaehkäisyä ja varautumista.

Suomi pitää tärkeänä sitä, että ilmastonmuutokseen sopeutuminen otetaan kattavasti osaksi eri sektoripolitiikkoja ja että uudella EU:n sopeutumisstrategialla tuetaan

jäsenvaltioiden, alueiden ja toimijoiden valmiuksia hallita ilmastonmuutoksen vaikutuksia ja riskejä.

Suomi pitää hyvänä, että strategiaa käsitellään laaja-alaisuutensa vuoksi neuvoston eri kokoonpanoissa ja työryhmissä.

Strategian sisältöön otetaan tarkempaa kantaa valmisteltavan E-kirjeen yhteydessä. Strategian pohjalta annettaviin yksittäisiin aloitteisiin ja lainsäädäntöehdotuksiin otetaan tarkemmin kantaa aloitteiden ja lainsäädäntöehdotusten käsittelyn yhteydessä.

Pääasiallinen sisältö

Ympäristöministereiden videokokouksen keskustelu:

Ympäristöministereiden videokokouksen keskustelua jäsentääkseen puheenjohtajavaltio esittää tausta-asiakirjassaan WK 3164/21 ministereille kaksi kysymystä:

- 1) *Mitkä elementit EU:n uudessa ilmastonmuutokseen sopeutumisstrategiassa ovat kaikkein merkityksellisimpiä maassasi, jotta voidaan edistyä sopeutumisen toimeenpanossa ja sopeutumiskyvyn vahvistamisessa, ja mitkä edistävät myös EU-tason tukea paikallistason toimille?*
- 2) *Mitkä EU:n uuteen ilmastonmuutokseen sopeutumisstrategiaan sisällytetyt yksityiskohdat (esim. kansainvälinen painotus, rahoitukselliset ja taloudelliset näkökulmat) olisivat hyödyllisimpiä EU-tason myönteiseksi kehitykseksi kohti ilmastokestävää yhteiskuntaa?*

Strategian sisältö:

Ilmastonmuutokseen sopeutumisstrategia on osa komission Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa (European Green Deal), joka on keskeinen osa komission vastausta globaalin kestävä kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030 sekä Pariisin ilmastopimuksen toteuttamiseksi.

Komission esitys nostaa sopeutumisen merkitystä ilmastonmuutoksen hillinnän rinnalla osana ilmastokestävän yhteiskunnan rakentamista. Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen tai niiden pysäyttäminen ei enää estä käynnissä olevan muutoksen vaikutuksia. Ihmiset, luonto ja yhteiskunnat ovat alttiita ilmastonmuutoksen vaikutuksille, jotka tulevat jatkumaan vuosikymmeniä, vaikka ponnistelumme päästöjen vähentämiseksi osoittautuisivat tehokkaiksi.

Strategian pitkän aikavälin visiossa EU on vuonna 2050 ilmastokestävä yhteiskunta, joka on täysin sopeutunut ilmastonmuutoksen väistämättömiin vaikutuksiin. Niihin varautumiseksi tarvitaan kattavia sopeutumistoimia kaikilla tasoilla kansainvälisestä aina paikallistasolle asti. Strategiassa esitetään kattavalla tavalla toimia, joilla rakennetaan ilmastonmuutoksen vaikutukset kestävä Eurooppaa. Strategian toimien täysimääräinen toimeenpano antaisi nykyistä merkittävästi paremmat mahdollisuudet vastata ilmastonmuutoksen vaikutuksiin jo vuonna 2030.

Strategia jakautuu kolmeen osioon. Ensimmäinen osio kuvaa ilmastonmuutoksen vaikutusten realiteetteja uusimman tiedon valossa, minkä johdosta sopeutumistoimien tarve ja kiireellisyys korostuu. Toinen osa strategiasta kuvaa toimia, joilla sopeutumiskykyä vahvistetaan EU-tasolla ja jäsenmaissa. Nämä toimet on kuvattu suhteessa kolmeen pyrkimykseen 1) *sopeutua älykkäämmin* parantamalla tiedon

hyödyntämistä ja epävarmuuden hallintaa, 2) *sopeutua systemaattisemmin* tukemalla politiikan kehittämistä ja toimeenpanoa järjestelmällisesti kaikilla tasoilla ja sektoreilla sekä 3) *nopeuttaa sopeutumista* kautta linjan. Lisäksi strategia keskittyy toimiin, joilla EU pyrkii edistämään kansainvälisiä ilmastokestävyysoitoimia.

Älykkäämpi sopeutuminen: tietämyksen lisääminen ja epävarmuuden hallinta

Ilmastomuutoksen vaikutuksia ja sopeutumista koskevan tiedon kehittämisestä huolimatta tietopohjassa on edelleen laajoja aukkoja. Muutoksen vaikutukset ulottuvat laaja-alaisuudessaan lähes kaikille sektoreille, mikä heijastuu tarvittavan tiedon määrään. Tämän lisäksi epävarmuuksia liittyy muutoksen etenemiseen, sen vaikutuksiin luonnolle ja yhteiskunnan eri järjestelmiin, sekä sopeutumispolitiikkojen ja toimenpiteiden vaikuttavuuteen.

Strategia korostaa tarvetta puskea tiedon rajoja ja vahvistaa päätöksentekoa ja epävarmuuden hallintaa uusimpaan tieteelliseen tietoon perustuen. Tietoaukkoihin vastaamiseksi komissio aikoo valjastaa tiedon tuotantoon ja hyödyntämiseen keskeisiä EU-tason instrumentteja (Horisontti Eurooppa, Digitaalinen Eurooppa, Copernicus-ohjelma, European Marine Observation and Data Network) entistä vahvemmin ja vahvistaa mallinnuksen ja riskiarvioinnin menetelmien kehitystä.

Strategian sisältämällä toimilla lisätään ja parannetaan erityisesti ilmastoriskien kustannusvaikutuksia koskevan tiedon saatavuutta ja hyödyntämistä riskiarvioinnissa ja päätöksenteossa. Komissio aikoo edistää riski- ja kustannustietojen yhdenmukaista keräämistä ml. vakuutettuja vahinkoja koskevan tiedon osalta sekä julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä tietojen jakamiseksi ja hyödyntämiseksi. Lisäksi komissio tulee kehittämään tiedon julkista saatavuutta laajentamalla INSPIRE-direktiiviä koskemaan ilmastoriskeihin ja vahinkoihin liittyvää tietoa osana vuonna 2021 toteutettavaa 'GreenData4All' aloitetta.

Eurooppalainen Climate-ADAPT sopeutumisportaali on vakiintunut portaali sopeutumista koskevalle tiedolle ja työkaluille. Komissio aikoo laajentaa portaalia entisestään kehittämällä sen tarjoaman tiedon kattavuutta ja yhteyksiä eri tietolähteisiin ja muihin sopeutumistietoa kokoaviin alustoihin. Strategian hyväksymisen yhteydessä komissio perusti portaalin alaisuuteen uuden, ilmastomuutoksen terveysvaikutuksia kokoavan tietopalvelun (Climate and Health Observatory).

Systemaattisempi sopeutuminen: Poliitiikan kehittämisen tukeminen kaikilla tasoilla ja aloilla

Ilmastomuutoksen vaikutusten laaja-alaisuuden vuoksi niihin sopeutumisen on oltava systemaattista ja ulotuttava asianmukaisesti eri politiikan aloille niin julkista kuin yksityistä sektoria koskien. Komissio aloitti sopeutumisen valtavirtaistamisen jo edellisessä, vuoden 2013 strategiassa jossa kohteena olivat erityisesti maatalous, infrastruktuuri sekä vakuutukset.

Uusi strategia vahvistaa sopeutumisstrategioiden ja –suunnitelmien kehittämistä edelleen ja suuntaa huomiota entistä vahvemmin niiden täytäntöönpanoon kaikilla hallinnon tasoilla. Komissio aikoo päivittää yhteistyössä jäsenmaiden kanssa kansallisia sopeutumisstrategioita koskevat ohjeistukset.

Komissio tulee kehittämään sopeutumisen seurannan ja arvioinnin vahvistamiseksi yhdenmukaistettuja arviointimenetelmiä, standardeja ja indikaattoreita. Strategia korostaa

politiikkakoherenssin tärkeyttä ja painottaa sen vahvistamiseksi kolmea periaatetta sovellettavaksi kaikessa politiikkavalmistelussa niin EU:ssa kuin jäsenmaissa: riskien huomioon ottaminen sääntelyssä ja rahoituksessa, jotta vältetään luomasta uutta altistumista riskeille; nykyisten riskien vähentäminen vahvistamalla resilienssiä, ennaltaehkäisyä ja varautumista; sekä jäännösriskien hallinta. Komissio tulee varmistamaan, että sopeutumiseen liittyvät kysymykset otetaan asianmukaisesti huomioon EU:n paremman sääntelyn (Better Regulation) ohjeiden ja välineistön kehittämisessä osana Vihreän kehityksen ohjelman toimeenpanoa.

Strategia painottaa lisäksi kolmea poikkileikkaavaa kokonaisuutta: 1) sopeutumisen sisällyttäminen kansalliseen finanssipolitiikkaan, 2) luontopohjaiset ratkaisut ja 3) paikallistason sopeutumistoimet.

Sopeutumisen sisällyttämiseksi kansalliseen finanssipolitiikkaan strategia esittää useita keinoja yhä kasvavien taloudellisten vaikutusten ja riskien hallinnan parantamiseksi. Komissio aikoo kehittää menetelmiä arvioida ilmastoriskien vaikutuksia julkiseen talouteen. Yhdessä jäsenmaiden kanssa komissio tulee tarkastelemaan mahdollisuuksia ilmastonmuutoksen huomioon ottamisen parantamiseksi kansallisissa raportoinneissa ja finanssipolitiikan kehyksissä. Komissio tulee myös kehittämään katastrofiriskien hallinnan ja paremman jälleenrakentamisen ("build back better") näkökulmien yhteensovittamista eri rahoitusvälineiden kuten EU:n solidaarisuusrahaston kanssa.

Strategia korostaa luontopohjaisten ratkaisujen roolia useiden Vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden saavuttamisessa. Investoinnit monihyötyisiin luontopohjaisiin ratkaisuihin edistävät sopeutumisen lisäksi myös ilmastonmuutoksen hillintää, katastrofiriskien hallintaa, luonnon monimuotoisuutta ja ihmisten terveyttä. Strategia korostaa tarvetta kehittää luontopohjaisten ratkaisujen hyötyjen määrällistä arviointia niiden laajamittaisen käyttöönoton edistämiseksi. Komissio aikoo ehdottaa luontoon perustuvia ratkaisuja hiilen poistumille ja kehittää ratkaisuihin liittyviä taloudellisia näkökohtia. Komissio kannustaa jäsenmaita luontopohjaisten ratkaisujen käyttöönotossa arviointien, ohjeistusten ja toimeenpanovalmiuksien kehittämisellä sekä EU:n rahoitusvälineiden avulla.

Strategia vahvistaa keinoja tukea paikallistason sopeutumistoimia jäsenmaissa. Komissio aikoo tehostaa rahoitustukea paikallistason sopeutumiselle muun muassa Euroopan rakennerahastojen, yhteisen maatalouspolitiikan, Life-ohjelman sekä elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) avulla. Strategia esittää myös uuden teknistä apua tarjoavan sopeutumistukivälineen perustamista EU:n kaupunginjohtajien yleiskokouksen (EU Covenant of Mayors) alaisuuteen.

Strategia nostaa esiin ilmastonmuutoksen vaikutusten epätasa-arvoisen kohdistumisen eri alueille ja kansalaisiin Euroopassa. Erityisen haavoittuvassa asemassa ovat työntekijät ilmastonmuutoksen haitallista vaikutuksista kärsivillä toimialoilla kuten maataloudessa, kalastuksessa ja matkailussa. Eri alueiden ja sosioekonomisten ryhmien epätasainen altistuminen ja haavoittuvuus ilmastonmuutoksen vaikutuksille korostaa vallitsevaa eriarvoisuutta. Reilun ja oikeudenmukaisen sopeutumisen takaamiseksi komissio aikoo edistää työntekijöiden uudelleen kouluttautumista ja osaamisen päivittämistä useiden tukivälineiden avulla. Komissio aikoo lisäksi voimassa olevan työ- ja sosiaalilainsäädännön toimeenpanon varmistamisen rinnalla harkita tarvittaessa uusia aloitteita työntekijöiden suojaamiseksi ilmastonmuutoksen vaikutuksilta.

Nopeutetaan ilmastonmuutokseen sopeutumista kautta linjan

Sopeutumistoimien nopeuttamiseksi strategia korostaa kasvavaan resurssitarpeeseen vastaamisen tärkeyttä ja sopeutumisratkaisujen käyttöönoton vauhdittamista käytännön toiminnan tasolla. Ratkaisujen käyttöönoton edistämiseksi komissio aikoo toteuttaa suunnitellun sopeutumista koskevan Horisontti Eurooppa -ohjelman mission sekä muut sopeutumiseen kytkeytyvät missiot liittyen maaperän terveyteen, ilmastoneutraaleihin kaupunkeihin ja valtameriin niiden hyväksynnän jälkeen. Strategia sisältää useita keinoja kehittää ratkaisuja ja työvälineitä käytännön sopeutumistoimien ja päätöksenteon tueksi. Näihin lukeutuu sopeutumisen integroiminen Natura 2000 -ohjelman päivitykseen, luonnon monimuotoisuutta tukeviin metsitysohjeisiin sekä valmisteilla olevaan EU:n metsästrategiaan.

Ilmastoriskien vähentämiseksi on kannattavaa investoida ilmastomuutoksen vaikutukset kestäväan infrastruktuuriin. Komissio aikoo edelleen kehittää ilmastokestäviä investointeja koskevia ohjeistuksiaan ja edistää niiden käyttöä myös EU rahoitusta laajemmin. Komissio tulee kehittämään ilmastokestävyys ja sopeutumisen näkökulmia osana standardoinnin kehitystä ja kannustaa jäsenmaita sisällyttämään kansallisten standardien kehittämisen osaksi kansallisia sopeutumisstrategioita. Komissio tulee laatimaan Euroopan laajuisen ilmastoriskiarvioinnin ja kiinnittämään erityistä huomiota ilmastomuutoksen terveysvaikutuksiin, ekosysteemien haavoittuvuuteen, kriittiseen infrastruktuuriin sekä Euroopan laajuiset energiaverkot (TEN-E) ja Euroopan laajuiset liikenneverkot (TEN-T). Osana yhdyskuntajätevesidirektiivin uudistusta komissio aikoo tarkastella kaupunkien hulevesiin liittyvien riskien hallinnan parantamista.

Sopeutumistoimien hitauden ja yhä lisääntyvien mm. sään ääri-ilmiöiden vaikutusten vuoksi vakuuttamattomien taloudellisten vahinkojen ja menetysten osuus on kasvussa. Nykyisellään ilmastoon liittyvistä taloudellisista vahingoista vain 35% on vakuutettu Euroopassa ja joissain Euroopan osissa vakuutusten levinneisyys ja kattavuus on huomattavasti heikompaa. Komissio esittää useita keinoja vakuutus- ja rahoitusvälineiden käytön lisäämiseksi sopeutumisen ja riskienhallinnan tukena. Strategian esittämät toimet on tarkoitus toteuttaa osana uudistettua kestävän rahoituksen strategiaa.

Ilmastokestävyys saavuttamisessa on olennaisen tärkeää varmistaa makean veden saatavuus ja kestävyys. Ilmastomuutos uhkaa veden saatavuutta ja laatua, ja poikkeuksellisilla vesiolloilla on vaikutuksia yhteistöihin ja infrastruktuuriin. Komissio aikoo edistää vedenkäytön vähentämistä kuivuuden hallintasuunnitelmien laajemmalla käytöllä, maaperän vedenpidätyskykyä lisäävillä toimilla, veden turvallisella uudelleenikäytöllä sekä nostamalla tuotteiden vedensäästöä koskevia vaatimuksia.

Edistetään kansainvälisiä ilmastokestävyystoimia

Strategia nostaa esiin sopeutumisen merkityksen poikkileikkaavana osana EU:n ja jäsenmaiden ulkoisia suhteita ja kansainvälisiä toimia kytkeytyen kehityspolitiikkaan, siirtolaisuuskysymyksiin, kauppaan, maatalouteen ja turvallisuuteen. Strategian sisältämät toimet keskittyvät 1) tuen lisäämiseen kansainväliselle ilmastokestävyydelle ja valmiuksien kehittämiseksi, 2) kansainvälisen ilmastorahoituksen lisäämiseen ilmastokestävyys vahvistamiseksi ml. vahvempaan kohdistamiseen sopeutumistyyöhön sekä 3) maailmanlaajuisen ilmastotyön sitoumusten toimeenpanon ja tiedonvaihdon lujittaminen.

Kyseessä on komission tiedonanto.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Ei ole vielä tiedossa, miten Euroopan parlamentti aikoo käsitellä tiedonantoa

Kansallinen valmistelu

Ympäristöjaosto (EU23) 8.3.2021

EU-ministerivaliokunta 12.3.2021

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 12.3.2021

Asiasta on valmisteilla E-kirje.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Kyseessä on komission tiedonanto, johon ei sisälly lainsäädäntöehdotuksia.

Taloudelliset vaikutukset

Taloudellisia vaikutuksia arvioidaan ja niihin otetaan kantaa tiedonantoon sisältyvien aloitteiden ja lainsäädäntöehdotusten käsittelyn yhteydessä.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Tiedonanto kytkeytyy useisiin muihin Vihreän kehityksen ohjelman mukaisesti valmisteltaviin aloitteisiin (kts. E-kirje (E 61/2020 vp)). Tiedonannossa mainittuihin lukeutuvat kiinteästi esimerkiksi käsittelyssä olevan eurooppalainen ilmastolaki (kts. U-kirjelmä (U 11/2020 vp)) sekä valmisteilla oleva EU:n metsästrategia. Eurooppalainen ilmastolaki sisältää kansallisia sopeutumisstrategioita ja –suunnitelmia, niiden laadintaa, toimeenpanoa ja seurantaan koskevat vaatimukset.

Tiedonannon esittämiä toimia liittyy lisäksi muun muassa vuonna 2021 toteutettavaan 'GreenData4All' aloitteeseen (INSPIRE-direktiivin uusiminen) sekä uudistettuun EU:n kestävän rahoituksen strategiaan.

Asiakirjat

Komission tiedonanto COM(2021) 82 final

Komission työasiakirjat SWD(2021) 25 final, SWD(2021) 26 final, SEC(2021) 89 final

Portugalin tausta-asiakirja WK 3164/21

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Neuvotteleva virkamies Kirsi Mäkinen, MMM/LVO/LUVE, kirsi.makinen@mmm.fi, p. 0295 162 104

Luonnonvaraneuvos Heikki Granholm, MMM/LVO/LUVE, heikki.granholm@mmm.fi,
p. 0295 162 130

Erityisasiantuntija Sanna-Helena Fallenius, MMM/RO/EUKA, sanna-helena.fallenius@mmm.fi, p. 0295 162 481

EUTORI-tunnus

EU/2021/0232

Liitteet**Viite**

Ympäristöministeriö

PERUSMUISTIO

YM2021-00035

HAKA Mattila Mervi(YM)

08.03.2021

Asia

Eurooppalainen ohjausjakso ja elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) rooli

Kokous

Ympäristöministereiden epävirallinen videokokous 18.03.2021

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Ympäristöministereiden videokokouksessa 18.3.2021 ministerit käyvät näkemysten vaihdon puheenjohtajamaa Portugalin tausta-asiakirjan pohjalta.

Suomen kanta

Suomen kanta perustuu U-kirjelmään elpymis- ja palautumistukivälineestä RRF (U 30/2020 vp), U-jatkokirjelmään RRF-välineen käsittelyn etenemisestä sekä komission vuotuisen kestävä kasvun strategian 2021 yhteydestä siihen (UJ 20/2020 vp) sekä valtioneuvoston EU-selontekoon.

Suomi pitää tärkeänä RRF-välineen ja eurooppalaisen ohjausjakson välistä yhteyttä. Taloudellista elpymistä ja tulevaisuuden kilpailukyvyyn vahvistamista tukevat etenkin panostukset vihreään kasvuun, digitalisaatioon ja TKI-toimintaan. Olisi esimerkiksi tärkeää rahoittaa ja tukea sektoreita ja investointeja, joilla edistetään luonnon monimuotoisuutta sekä kiertotaloutta ja teollisuuden uudistumista ja siirtymää kohti ilmastoneutraaleita ja kestäviä toimintamalleja.

Suomi pitää kannatettavana komission lähestymistapaa, jossa RRF-välineen käyttö on kohdennettu rakenneuudistuksiin ja julkisiin investointeihin. Rakenneuudistukset ovat kestävä kasvun edellytys kaikissa jäsenmaissa ja koko EU:ssa.

Suomi tukee sitä, että RRF-välineeseen luodaan sulkulista, jolla rajataan ilmastomuutoksen kannalta haitalliset investoinnit fossiilisiin polttoaineisiin pois. Suomi pitää tärkeänä, että RRF-väline toimeenpanee ilmastopainotukset Eurooppa-neuvoston 17.–21.7.2020 päätelmistä, ja että vähintään 50% RRF-asetuksen rahoituksesta suunnattaisiin ilmastotoimiin.

Kaikilla yhteiskunnan ja talouden osa-aloilla on merkitystä ilmastoneutraalissa siirtymässä, eikä eri politiikkojen tulisi toimia oikeudenmukaista ja menestyksekkästä vihreää siirtymää vastaan. Suomi pitää 'vältetään merkittävää vahinkoa' (do no significant harm) -periaatetta tärkeänä.

Pääasiallinen sisältö

Puheenjohtajamaan taustamuistio ja kysymykset ympäristöministereiden näkemysten vaihtoa varten

Vuotuinen kestävä kasvun strategia 2021 käynnisti uuden syklin eurooppalaisessa ohjausjaksossa asettaen strategista ohjausta elpymis- ja palautumisvälineen (Recovery and Resilience Facility, RRF) toimeenpanolle. RRF:llä on merkittävä rooli Euroopan elpymisessä ja se edistää myös vihreää ja digitaalista siirtymää.

Eurooppalainen ohjausjakso ja RRF ovat toisiinsa kytkeytyneitä. Kansalliset elpymissuunnitelmat arvioidaan neuvostossa hyväksytyjen maakohtaisten suositusten mukaan. Jäsenmaiden tulee varmistaa, että suunnitelmat ovat yhdenmukaisia Euroopan vihreän kehityksen prioriteettien kanssa ja niiden tulee tukea EU:n ympäristöprioriteetteja.

Suunnitelmien tulee keskittyä ilmastoinvestointeihin ja –uudistuksiin, joihin on käytettävä vähintään 37 % niistä kustannuksista, jotka käytetään vihreään siirtymään ml. luonnon monimuotoisuuteen. Suunnitelmien tulee edistää vihreiden työpaikkojen luomista ja kestävä kasvua luonnonsuojelulla ja –ennallistamisella. Suunnitelmissa tulee huomioida, että uudistusten ja investointien toimeenpano ei aiheuta merkittävää haittaa ympäristötavoitteille (*do no significant harm* -periaate).

Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan mukaan tarvitaan sosiaalisen markkinatalouden muutosta omaksumalla ennennäkemätön paradigman muutos, jotta voidaan suojella luontoa ja edistää kiertotaloutta.

Covid-19 pandemialla on valtava vaikutus taloudelle ja yhteiskunnalle. Vaikka lyhyen tähtäimen elpyminen on nyt prioriteetti, ei pitkän tähtäimen kestävä talouden tavoitteita tule kyseenalaistaa. Vihreällä siirtymällä on merkittävää kasvupotentiaalia. Elpyminen on maailmanlaajuinen tavoite, mutta se tulee saavuttaa ympäristöpolitiikkojen ja siihen liittyvien tavoitteiden mukaisesti.

Eurooppalainen ohjausjakso on vakiintunut koordinaatiokehys tarvittaville talous- ja työllisyyspolitiikoille, joilla ohjataan EU ja jäsenmaat tarvittavien siirtymien läpi, joilla on koko talouden laajuisia vaikutuksia.

Kysymykset ministereiden keskustelulle:

- *Onko elpymis- ja palautumissuunnitelmien toimeenpano riittävä turvaamaan vihreä siirtymä? Pitäisikö niitä vahvistaa (pitäen mielessä MFF))?*
- *Minkä periaatteiden tulisi ohjata siirtymää ja minkä niistä tulisi olla prioriteettina eurooppalaisessa ohjausjaksossa?*
- *Mitä lisätoimia tulisi tehdä, jotta edistettäisiin ohjausjakson rakenteellista viherryttämistä?*

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

(EU23) Ympäristöjaosto 8.3.2021

EU-ministerivaliokunta 12.3.2021 (ympäristöministerikokouksen asiat)

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 12.3.2021 (ympäristöministerikokouksen asiat)

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Lopullista kokousasiakirjaa ei vielä ole saatavilla.
WK 2821/2021

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Erityisasiantuntija Mervi Mattila, YM, mervi.mattila@ym.fi, + 358 50 436 0780

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Ympäristöministeriö

PERUSMUISTIO

YM2021-00043

YSO

Nissinen Jouni(YM)

05.03.2021

Asia

Ehdotus akkuasetukseksi, periaatekeskustelu

Kokous

Ympäristöministereiden epävirallinen videokokous 18.03.2021

U/E/UTP-tunnus

U 7/2021 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Ympäristöministerit käyvät akkuasetusehdotuksesta periaatekeskustelun epävirallisessa videokokouksessa 18.3.2021.

Euroopan komissio antoi 10.12.2020 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi akuista ja käytetyistä akuista, direktiivin 2006/66/EY (paristo- ja akkudirektiivi) kumoamisesta ja asetuksen (EU) N:o 2019/1020 (markkinaevalvonta-asetus) muuttamisesta (COM(2020)798 final). Ehdotus on osa EU:n vihreän kehityksen ohjelmaa eli EU:n uutta kasvustrategiaa. Komissio esitteli asetusehdotuksen ympäristöneuvostossa 17.12.2020, ja asetusta on sen jälkeen käyty tarkemmin läpi useissa ympäristötyöryhmän kokouksissa alkukeväästä.

Suomen kanta

Valtioneuvoston kanta komission ehdotukseen uudeksi akkuasetukseksi on esitetty U-kirjelmässä (U 7/2020 vp).

Suomi pitää asetusehdotusta yleisesti ottaen hyvänä ja kannatettavana. Ehdotus on kokonaisuus, jolla edistetään kunnianhimoisesti kestävä eurooppalaista akkuteollisuutta ja turvataan samalla ympäristön- ja terveydensuojelun korkea taso. Korkean ympäristönsuojelun tason harmonisoidun sääntelyn katsotaan edistävän myös suomalaisen akkuteollisuuden kilpailuasemaa EU:ssa.

Suomi katsoo, että asetusehdotuksessa käytettyjä käsitteitä on vielä täsmennettävä ja että niiden tulee olla mahdollisimman yksiselitteisiä. Lisäksi Suomi katsoo, että akkujen turvallisuutta koskevat vaatimukset tulee ulottaa kaiken tyyppisiin akkuihin. Suomi kannattaa akuille ehdotettuja merkintävaatimuksia, mutta lisää, että pakollisten merkintävaatimusten olisi tärkeää sisältää myös tiedot akkujen painosta sekä kemiallisesta koostumuksesta kennotasolla.

Suomi pitää perusteltuina asetusehdotuksen tuottajavastuuta koskevia säännöksiä, mutta kiinnittää huomiota niiden merkittäviin vaikutuksiin akkujen tuottajavastuun täytäntöönpanossa Suomessa. Myös riittävät valvontaresurssit on varmistettava, ja

tuottajavastuun olisi tärkeää kattaa myös etämyynti EU:n ulkopuolelta. Suomi kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että etämyyntiin puuttuminen edellyttää aktiivisen valvonnan ohella uusia kansainvälisen ja EU-tason ratkaisuja ja avauksia. Lisäksi Suomi katsoo, että tuottajavastuuta koskevat ehdotukset tulisi muotoilla riittävän yleisiksi niin, että ne mahdollistavat jäsenvaltioiden jätehuoltojärjestelmien erityispiirteiden huomioon ottamisen. Samoin muiden jätehuoltotoimijoiden roolit ja vastuut tuottajavastuun täytäntöönpanossa tulisi määritellä selkeästi.

Suomi suhtautuu varauksellisesti komissiolle siirrettävää säädösvaltaa koskeviin useisiin ehdotuksiin kysymyksissä, jotka koskevat yksityiskohtaisten tavoitteiden tarkistamista. Jatkovalmistelussa tulisi tarkastella säädösvallan siirtoa erityisesti vaatimuksissa, jotka liittyvät vähimmäiskierrätystavoitteisiin ja niiden laskentamenetelmiin sekä kierrätysprosesseissa talteen otetun materiaalin ja akkujen sisältämän kierrätetyn materiaalin vähimmäisosuuksiin.

Valtioneuvoston alustavan tarkastelun perusteella komission ehdottama oikeusperusta (SEUT 114 artikla (sisämarkkinat)) on asianmukainen. Valtioneuvoston kannan mukaan Suomi pitää kuitenkin hyödyllisenä sitä, että ehdotetusta oikeusperustasta saadaan neuvoston oikeuspalvelun lausunto.

Pääasiallinen sisältö

Euroopan komissio antoi 10.12.2020 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi akuista ja käytetyistä akuista, paristo- ja akkudirektiivin 2006/66/EY kumoamisesta ja markkinavalvonta-asetuksen (EU) N:o 2019/1020 muuttamisesta (COM(2020)798 final). Laaja asetus käsittää 79 artiklaa 13 luvussa ja 14 liitettä.

Ehdotuksella on kolme keskeistä ja toisiinsa kytkeytyvää tavoitetta. Sillä pyritään ensinnäkin vahvistamaan sisämarkkinoiden toimintaa varmistamalla talouden toimijoille tasapuoliset toimintaedellytykset ja yhteiset säännöt akkujen elinkaaren kaikissa vaiheissa. Toiseksi ehdotuksella pyritään kiertotalouden edistämiseen, jotta voidaan lieventää raaka-aineiden saatavuuteen liittyvää riskiä sekä tukea akkujen kierrätysmarkkinoiden ja akuista saatavien uusioraaka-aineiden markkinoiden kehittymistä. Kolmanneksi ehdotuksella pyritään ympäristövaikutusten ja sosiaalisten vaikutusten vähentämiseen akkujen elinkaaren kaikissa vaiheissa.

Ehdotuksen tarkoituksena on nykyaikaistaa akkuihin sovellettavaa EU:n lainsäädäntökehystä. Voimassa oleva paristo- ja akkudirektiivi kattaa vain akkujen elinkaaren loppuvaiheen, eikä tällä hetkellä ole EU-tason säännöksiä muista akkujen tuotantoon ja käyttöön liittyvistä näkökohdista. Ehdotetulla asetuksella otettaisiin huomioon akkujen koko elinkaari. Ehdotus olisi myös kaikilta osin muun EU:n ympäristö- ja jätelainsäädännön mukainen ja sitä täydentävä.

Ehdotuksessa muutetaan akkujen luokittelu niin, että luokkia olisi neljä: sähköajoneuvoakut eli sähköajoneuvojen käyttövoima-akut, irtoakut (alle 5 kg painavat, sisältäen myös kertakäyttöparistot), autonakut eli autojen käynnistysakut ja teollisuusakut.

Ehdotuksen keskeisimmät toimenpiteet ovat:

- akkujen luokittelun ja määrittelyn täsmentäminen,
- teollisuus- ja sähköajoneuvoakkujen uusiokäytön edistäminen,

- irtoakkujen keräysasteen nostaminen,
- uusi autonakkuja ja teollisuusakkuja koskeva raportointijärjestelmä,
- eri akkutyypin kierrätystehokkuutta ja materiaalien talteenottoa koskevat vaatimukset,
- teollisuus- ja sähköajoneuvoakkujen hiilijalanjäljen ilmoittamista, luokitusta ja enimmäisarvoja koskevat vaatimukset,
- ei-ladattavien irtoakkujen sekä ladattavien teollisuusakkujen ja sähköajoneuvoakkujen suorituskykyä ja kestoja koskevat vaatimukset,
- kierrätysraaka-aineiden määrän lisääminen teollisuus-, sähköajoneuvo- ja autonakuissa,
- laajennettua tuottajavastuuta koskevien velvoitteiden täsmentäminen,
- irtoakkujen irrotettavuutta ja vaihdettavuutta koskevat velvoitteet,
- luotettavien akkuja koskevien tietojen antaminen ja
- pakolliset hankintaketjun selvityspäätökset (due diligence) teollisuus- ja sähköajoneuvoakkujen raaka-aineille.

Ehdotus on osa EU:n vihreän kehityksen ohjelmaa eli EU:n uutta kasvustrategiaa. Se pohjautuu komission akkuja koskevaan strategiseen toimintasuunnitelmaan, kiertotaloutta koskevaan toimintasuunnitelmaan, Euroopan uuteen teollisuusstrategiaan sekä kestävän ja älykkään liikkumisen strategiaan.

Asetuksen soveltaminen alkaisi 1.1.2022. Eri velvoitteet astuisivat voimaan porrastetusti seuraavien kymmenen vuoden aikana. Asetus on suoraan sovellettava eikä siten edellytä laajemmin kansallista täytäntöönpanoa. Lainsäädännöllisiä muutoksia tarvitaan kuitenkin ainakin jätelain (646/2011) toimivaltaisia viranomaisia ja seuraamuksia koskeviin säännöksiin sekä tuottajavastuusäädöksiin.

Kysymykset ministereiden keskusteluun:

- *Kun huomioidaan akkuasetusehdotuksen aihealue ja tavoitteet, miten suhtaudutte ehdotukseen säädöksen sisämarkkinaperustaisuudesta ja pidätkö säädöksen kattavuusalueita perusteltuna?*
- *Kun huomioidaan tavoite vähentää akkujen ympäristö- ja sosiaalisia vaikutuksia niiden elinkaaren kaikissa vaiheissa, pidätkö riittävinä ehdotettuja kestävyys- ja turvallisuusvaatimuksia sekä due diligence -velvoitteita ja niiden aikatauluja ja portaittaisia toteuttamistapoja?*
- *Kiertotalouden edistäminen, mukaan lukien akkujen ns. 2nd life eli uudelleenkäyttö alkuperäisestä poikkeavassa käyttötarkoituksessa, on asetusehdotuksen ytimessä. Pidätkö akkujen ja paristojen keräys- ja kierrätystavoitteiden kunnianhimon tasoa ja aikataulutavoitteita riittävinä tässä asiayhteydessä? Oletteko samaa mieltä, että hyvin toimivien akkujen kierrätyspalvelujen ja -materiaalien sisämarkkinoiden edistämiseksi tarvitaan kansallisten tuottajavastuujärjestelmien entistä tiiviimpää yhdenmukaistamista?*

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Ehdotuksen oikeusperusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 114 artikla (sisämarkkinat). Asetus hyväksyttäisiin tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Käsittely Euroopan parlamentissa on vasta alkamassa. Vastuuvaliokunnaksi on nimetty sisämarkkina- ja kuluttajansuojavaliokunta, ja parlamentin raporttoijaksi on valittu hollantilainen Antonius Manders (EPP).

Kansallinen valmistelu

(EU23) Ympäristöjaosto 8.3.2021 (ympäristöministerikokouksen asiat)

EU-ministerivaliokunta 12.3.2021 (ympäristöministerikokouksen asiat)

U-kirjelmä on käsitelty EU-asioiden komitean alaisten ympäristöjaoston ja kilpailukyky- jaoston kirjallisessa menettelyssä 18.–22.1.2021 sekä EU-ministerivaliokunnassa 29.1.2021 ja hyväksytty valtioneuvoston yleisistunnossa 4.2.2021.

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 12.3.2021 (ympäristöministerikokouksen asiat)

YmVL 4/2021 vp , 4.3.2021

Suuri valiokunta lähetti 5.2.2021 U-kirjelmän lausunnolle ympäristö- ja talousvaliokuntiin.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Asetusehdotus toteuttaa osaltaan perustuslain (731/1999) 20 §:ssä tarkoitettua ympäristöperus-oikeutta ja jokaisen oikeutta terveelliseen ympäristöön asettaessaan akkujen kestäväää valmistusta, käyttöä ja jätehuoltoa koskevat vaatimukset.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 10 kohdan mukaan luonnon- ja ympäristönsuojelua koskevat asiat kuuluvat Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Tämä käsittää myös esimerkiksi käytettyjen akkujen jätehuoltoa ja tuottajavastuuta koskevan sääntelyn.

Taloudelliset vaikutukset

Vuoden 2025 jälkeen EU-toimijoiden ulottuvilla olevan globaalin akkumarkkinan kooksi arvioidaan jopa 250 miljardia euroa vuodessa. Tähän markkinaan vastaaminen kestävästi aiheuttaa väistämättä myös kustannuksia.

Vaikutusarvointiraportin mukaan kannettavien pienakkujen ja paristojen keräysvelvoitteen lisääminen maksaa jokaista EU-kansalaista kohti 1,24-1,43 € vuodessa. Myös suomalaisten tuottajayhteisöjen ensikommenttien perusteella on kansallisesti varauduttava lisäkustannuksiin. Komissio arvioi, että kierrätyksen tehostuessa suurtuotannon etujen ja uusien teknologioiden avulla materiaalien kierrätyskulut putoavat nykyisestä reiluun kolmasosaan vuoteen 2035 mennessä. Talteen otetuista materiaaleista esitetään tuottoarvioita, jotka esimerkiksi litiumille kasvavat nykyisistä noin 23 miljoonasta 497 miljoonaan euroon vuonna 2035. Kierrätys- ja talteenottoteollisuuden arvioidaan työllistävän noin 8000 ihmistä lisää vuosikymmenen loppuun mennessä.

Yrityksille arvioidaan koituvan suurimmat kustannukset due diligence -velvoitteiden toteuttamisesta. Tämän työn kokonaiskustannukseksi arvioidaan 2-20 miljoonaa euroa

vuodessa. Tämä kuitenkin tukee akkujen raaka-ainevirtojen kestävyys huomioimista akkutuotannossa ja tuo siten kilpailuetua niille maille ja yrityksille, joilla tuotantoketju on läpinäkyvä ja kunnossa.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Puheenjohtajan asiakirjaa ei vielä ole saatavilla.
COM(2020)798 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Jouni Nissinen, erityisasiantuntija, YM, jouni.nissinen@ym.fi, 0295 250 028
Ella Särkkä, hallitussihteeri, YM, ella.sarkka@ym.fi, 0295 250 308

EUTORI-tunnus

EU/2020/1761

Liitteet**Viite**

LIITTEET

Asiasanat	ympäristöneuvosto
Hoitaa	YM
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, TEM, UM, VM, VNK, VTV